

ПРОГРАМА ЗА ПАРЛАМЕНТАРНА ПОДДРШКА
PROGRAMI PËR MBËSHITJE PARLAMENTARE
PARLIAMENT SUPPORT PROGRAMME

Краток документ за јавна политика бр.30/2021

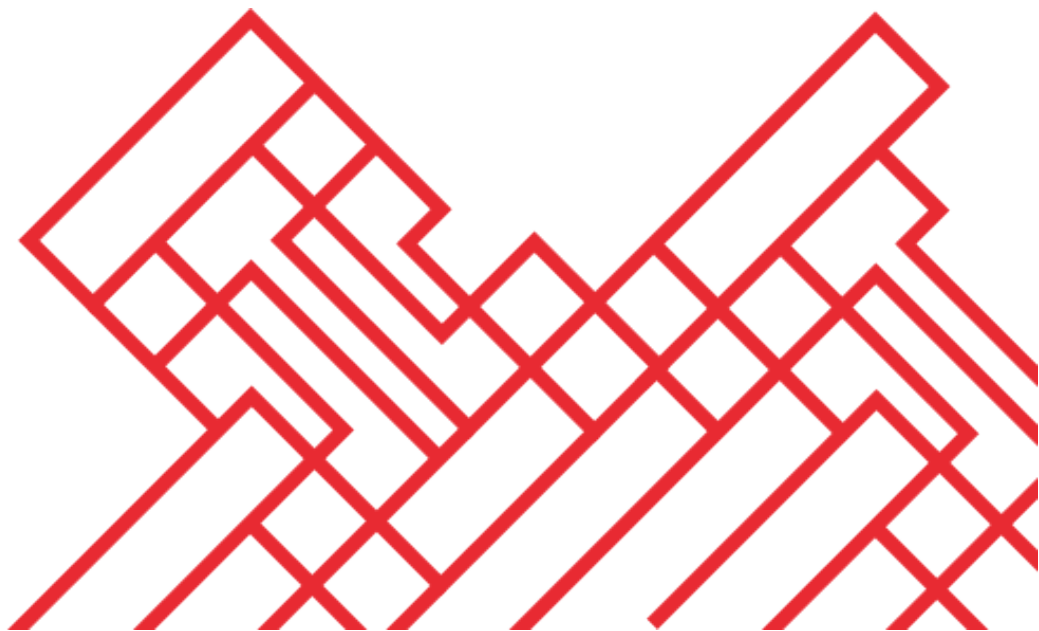
-

**Квалитетот на дебатата во
Собранието – краток осврт на
квалитетот на дебатата во
периодот 2020 - 2021 година**

Автор: Здравко Ставров

-

септември 2021

Оваа публикација е изготвена во рамките на Програмата за парламентарна поддршка (ПСП), која е поддржан од Швајцарската агенција за развој и соработка (СДЦ) преку Швајцарска Амбасада во Република Северна Македонија. ПСП се спроведува од Националниот демократски институт (НДИ), Институт за демократија „Социетас Цивилис“ – Скопје (ИДСЦС) и Центарот за управување со промени (ЦУП). Содржината на публикацијата на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на СДЦ.

I. Вовед

Квалитетот на дебатата во Собранието се анализира со користење на „Индексот за квалитет на дебата“, развиен од Институтот за демократија врз основа на работата на професорите Марко Р. Стенберген, Андре Бахтигер, Маркус Спирндли и Јунг Штајнер во студијата „Мерење на политичката дискусија: Индекс за квалитет на дебата“.¹ Индексот е инструмент кој овозможува секој одделен акт на говор на набљудуваната седница да се кодира според неколку главни карактеристики: степен на аргументираност на говорот (колку аргументи има во секоја дискусија); степен на почит на говорникот кон другите пратеници и нивните аргументи; отвореност за прифаќање на туѓите аргументи и менување на сопствените ставови поради поквалитетни аргументи изнесени во расправата; дали пратениците можат непречено да ги изнесат своите ставови. Од јануари 2018 година се воведува и нов начин на оценување на квалитетот на дебатата. Во полугодишните извештаи од набљудувањето на квалитетот на дебатата во Собранието се вклучува и генералната оценка на скала од 1 - најнизок до 10 - највисок за квалитетот на дебатата според индексот на квалитет на дебата. Еден (1), како најниска оценка

значи дека пратениците не користат ни еден аргумент за време на нивните обраќања, не се повикуваат на одредени принципи, ги извртуваат аргументите, немаат промена на став и не прифаќаат аргументи, немаат референца кон аргументите на другите или имаат промена на став, но не поради аргументите на другиот. Оценката еден (1), исто така значи дека пратениците покажуваат непочитување кон други учесници и нивните аргументи (пратеници или надворешни учесници), дека има прекин на дискусијата и дека во одреден момент имало физички прекин на говорниците.

Од друга страна, оценката десет (10), која значи дека квалитетот на дебатата е одличен, значи дека пратениците користаат повеќе од два аргументи, или минимум еден аргумент во нивните обраќања, се повикуваат на одредени принципи, адресираат аргументи соодветно, има промена на став поради подобри аргументи, покажуваат почитување кон личноста и аргументите на другите учесници во дискусијата (пратеници или надворешни учесници), нема прекин на дискусијата и нема ограничување на правото на говор.

¹ Steenbergen, M.R., Bächtiger, A., Spörndli, M., Steiner, J., 2003. Measuring Political Deliberation: A Discourse Quality Index. *Comp. Eur. Polit.* 1, 21–48. <https://doi.org/10.1057/palgrave.cep.6110002>

II. Квалитет на дебата во Собранието

Извештајот на Институтот за демократија за периодот од јануари до јуни 2021 година покажува релативно ниско ниво на квалитетот на дебатата во Собранието во последните две години, и го потврдува заклучокот дека постои простор за значително подобрување. На скала од 1 - најнизок до 10 - највисок,

средната оценка на квалитетот на дебатата во Собранието во првото полугодие на 2021 е 5.6, што споредено со претходниот период на набљудување, кога средната оценка беше 5.5, бележи благо подобрување во нивото на аргументација (август – декември 2020).

Табела 1. Оценка на квалитетот на дебата за 2020 и 2021 година на скала од 1-најнизок до 10-највисок

2020 година (август-декември)	2021 година (јануари-јуни)
5.5	5.6

III. Степен на образложение

Во однос на аргументацијата на дискусиите, генерално се забележува подобрување на нивото на аргументирање од страна на учесниците во дискусијата во Собранието, во споредба со претходниот период на набљудување (август - декември 2020). Позитивна промена се забележува и кај користењето на еден или повеќе аргументи во мониторираниот период.

Извештајот за квалитет на дебата мери и степен на образложение, преку кој се одредува

нивото на аргументација на говорниците за време на нивните излагања. Во периодот јануари – јуни 2021 година во 38% од излагањата говорниците немаа аргументи, додека слаба аргументираност е забележана во 48% од излагањата. Во само 14% од нивните излагања говорниците имале еден или повеќе аргументи.

Во периодот август – декември 2020 година, говорниците не користеле аргументи во 44% од нивните излагања, што означува мало подобрување во периодот јануари – јуни

² Parliament Watch: Monitoring report on the debate quality in the Parliament (January-June 2021), accessed at: https://idsccs.org.mk/wp-content/uploads/2021/08/A4_Kvalitet_na_debata_januari_juni_2021MKD.pdf (last visited on: September 19, 2021)

³ Parliament Watch: Monitoring report on the debate quality in the Parliament (August-December 2020), accessed at: https://idsccs.org.mk/wp-content/uploads/2021/02/A4_Kvalitet_na_debata_avgust_dekemvri_2020MKD-3.pdf (last visited on: September 19, 2020)

2021 година (38%). Но, од друга страна благо расте слабата аргументираност со тоа што додека август – декември 2020 година, 45% од дискусиите биле слабо аргументирани, во периодот јануари – јуни 2021 година говорниците слабо аргументирале во 48% од нивните излагања. Блага позитивна промена

се забележува и во користењето на еден или повеќе аргументи. Во периодот август – декември 2020 година, говорниците користеле еден или повеќе аргументи во 11% од нивните дискусији, додека во периодот јануари – јуни 2021 година, еден или повеќе аргументи биле користени во 14% од дискусијата.

Табела 2. Степен на аргументација на пратениците

Аргументација	2020 (август-декември)	2021 (јануари-јуни)
Немаат аргументи	44%	38%
Слабо аргументираат	45%	48%
Еден или повеќе аргументи	11%	14%

IV. Учество на пратеничките во дискусијата

Во извештајот за периодот јануари-јуни 2021 година забележано е поголемо учество на пратеничките во собраниската дискусија во споредба со периодот (август - декември 2020 година). Во овој период во рангирањето на 10 најактивни пратеници спаѓаат и четири пратенички, Гордана Сиљановска Давкова, Благоица Ласовска, Ели Панова и Снежана Калеска Ванчева. Од друга страна, во извештајот за периодот август - декември 2020 година во 10 најактивни пратеници има три пратенички, Гордана

Сиљановска Давкова, Дафина Стојановска и Жаклина Лазаревска.

Во споредбата на извештаите исто така се забележува зголемување на учеството на пратеничките од 8%. Додека во периодот август - декември 2020 година учеството на жените во дискусијата изнесуваше 35%, во извештајот јануари - јуни 2021 година тие учествуваа во 43% од дискусиите.

Табела 3. Сила на подобар аргумент (%)

2020 година (август-декември)	2021 година (јануари-јуни)
35%	43%

V. Сила на подобар аргумент

Во дискусиите кои се набљудувани во периодот јануари – јуни 2021, не е забележана промена на став кај пратениците, ниту поради поради подобри аргументи кај соговорниците, ниту поради други причини. Додека во периодот август – декември 2020 година пратениците во 54% од нивните дискусии не се осврнуваа на силата и квалитетот на аргументите на другите говорници, во периодот јануари - јуни 2021 година тоа е случај во 46% од дискусиите. Ова намалување на игнорирањето на аргументите на

други укажува на поголема интеракција помеѓу пратениците. Сепак, пратениците остануваа на својот став и не ја признаа вредноста на аргументите на колегите од другите политички партии. Во периодот јануари – јуни 2021 година пратениците тоа го направија во 40% од дискусиите, додека во периодот август – декември 2020 година тоа беше случај во 37% од дискусиите, што укажува на мало влошување во првата половина на 2021 година.

Табела 4. Сила на подобар аргумент (%)

Сила на подобар аргумент	2020 (август-декември)	2021 (јануари-јуни)
Пратениците не се осврнуваат на силата и квалитетот на аргументите на другите говорници	54%	46%
Пратениците остануваат на својот став и не ја признаваат вредноста на аргументите на колегите од другите политички опции	37%	40%

VI. Однос кон аргументите и личноста на пратениците од друга партија

Пратениците, во периодот јануари – јуни 2021 година повеќе се осврнуваа кон разгледување на личноста на соговорниците отколку кон аргументите на истите. Во 12% од излагањата, пратениците искажале почитување или делумно почитување кон аргументите на пратениците од другата политичка партија, додека во периодот август – декември 2020 година тоа било случај во 16% од дискусиите, што значи пад од 4% или назадување во генералната коректна атмосфера за дискусија во Собранието. Од друга страна, во периодот

јануари – јуни 2021 година непочитување или делумно непочитување кон аргументите пратениците искажале во 15% од дискусиите, додека во периодот август – декември 2020 овој процент изнесува 26%, односно во периодот јануари – јуни 2021 година се бележи напредок од 11%. Сепак, намалувањето на непочитувањето кон аргументите на другите пратениците не нужно значи подобрување на нивото на почит во Собранието, поради тоа што оди во сметка на игнорирање на аргументите и осврнување кон личноста на пратениците.

Табела 5. Однос кон аргументите на пратениците од друга партија (%)

Однос кон аргументите на пратениците од друга партија	2020 (август-декември)	2021 (јануари-јуни)
Почитување или делумно почитување	16%	12%
Непочитување или делумно непочитување	26%	15%

Во односот кон личноста на пратениците од друга партија се забележува еден поинаков тренд. Во 2020 година почитувањето или делумното почитување изнесувало 29% а во 2021 овој процент изнесува 32% со што е видливо подобрување. Од друга страна постои

негативен тренд, со тоа што непочитувањето или делумното непочитување на личноста на пратеници од друга партија која во 2020 година изнесувал 9%, во 2021 година бележи драстично зголемување и изнесува 20%.

Табела 6. Однос кон личноста на пратениците од другата партија (%)

Однос кон личноста на пратениците од друга партија	2020 (август-декември)	2021 (јануари-јуни)
Почитување или делумно почитување	29%	32%
Непочитување или делумно непочитување	9%	20%

VII. Маргинализираните групи во Собранието

Извештајот за периодот јануари – јуни 2021 година го потврдува константното ниско осврнување на пратениците на правата на маргинализираните групи, кое се забележува низ сите периоди на набљудување. Овој период пратениците во околу 89% од нивната дискусија не се осврнваа на правата на маргинализираните групи, доколку

специфично не се дискутира за одреден закон или тема на дневен ред поврзано за нивните права. Сепак, споредено со претходниот период (август – декември 2020 година), кога говорниците не се осврнувале на маргинализираните групи во над 93% од говорите, се забележува благо подобрување.

Табела 7. Застапеност на маргинализираните групи во Собранието (%)

Маргинализираните групи во Собранието	
2020 (август-декември)	2021 (јануари-јуни)
93%	89%

VIII. Препораки

Врз основа на податоците презентирани погоре во оваа кратка анализа, но и долгогодишната работа на Институтот за демократија (ИДСЦС) во набљудување на работата на Собранието, во продолжение неколку препораки кои може да бидат имплементирани за подобрување на квалитетот на дебата:

-Зголемување на информираноста и знаењата за темите кои се предмет на дискусија, како и подобрување на дебатните и ораторските вештини на пратениците значително можат да придонесат кон поквалитетна дебата во Собранието

- Собранието треба да биде вклучено во процесот на проценка на влијанието на регулативата (ПВР), преку што значително би се зголемиле квалитетот и аргументираноста на дискусиите

- Пратениците треба внимателно и минимално да ја користат скратената постапка и постапката на разгледување на предлог-законите со европското знаменце

- Суштиниски е пратениците да се надоградат со стручност и разбирање за влијанието на законите врз животот на различни групи на граѓани

- Зголемување на информираноста и знаењата за темите кои се предмет на дискусија, како и подобрување на дебатните и ораторските вештини на пратениците значително можат да придонесат кон поквалитетна дебата во Собранието. Парламентарниот Институт (ПИ) и Парламентарната Буџетска Канцеларија (ПБК) кои функционираат во рамките на Собранието, нудат услуги со кои може да се адресираат овие потреби на пратениците. Имено, ПИ и ПБК вршат истражувачки работи на теми од интерес на пратениците како и едукација и обуки во специфични области. Од овие причини, потребно е поголемо и поефективно искористување на услугите на ПИ и ПБК од страна на пратениците.

ПРОГРАМА ЗА ПАРЛАМЕНТАРНА ПОДДРШКА
PROGRAMI PËR MBËSHËTETJE PARLAMENTARE
PARLIAMENT SUPPORT PROGRAMME

Краток документ за јавна политика бр.30/2021

-

**Квалитетот на дебатата во
Собранието – краток осврт на
квалитетот на дебатата во периодот
2020 - 2021 година**

Автор: Здравко Ставров

-

септември 2021